

Archetypy Bohaterów i Złoczyńców według Tami Cowden

źródło: <http://www.tamicowden.com/default.htm>

tłumaczenie: Aleksandra i Michał Mochoccy

Herosi i Heroiny

Poniższe cytaty pochodzą z Sekcji I “The Hero Archetypes” i Sekcji II “The Heroine Archetypes” w książce *The Complete Writer’s Guide to Heroes and Heroines: Sixteen Master Archetypes* (Cowden, LaFever, Vidars 2000).

MĘSKIE

Przywódca (Chief)

“Przywódca to naturalny lider. Ludzie instynktownie zwracają się do niego po rozwiązania. Zdobywa posłuch wszędzie, gdzie to możliwe. Jest aktywny, dynamiczny, z silną wolą, zawsze nastawiony na rozwiązywanie problemów i osiągnięcie rezultatów. Rzadko poświęca czas na uzgadnianie spraw czy zdobywanie poparcia – chyba, że jest to konieczne do realizacji planów. Oczekuje, że ludzie podporządkują mu się bez słowa sprzeciwu. Nie boi się wyzwań. Przeciwnie, znajduje satysfakcję w pokonywaniu przeszkód i przeciwników. W każdej sferze życia emanuje pewnością siebie.”

Łobuz (Bad Boy)

“Łobuz wpada do każdego pokoju, darząc każdego prowokującym spojrzeniem. Można by sądzić, że nie interesuje go, co o nim myślą inni, ale w rzeczywistości jest na odwrót. Przez całe życie pokazywano go jako zły przykład, więc stara się podtrzymać tę reputację. Z jego punktu widzenia, to nie jest jego wina, że inni nie potrafią – albo nie chcą – dostrzec, jakim mężczyzną jest naprawdę. Żadna kobieta nie zapomni łobuza, który pojawił się w jej życiu. Ma nieodparty urok. Kobiety lecą na tego szalonego, niestałego typa jak ćmy do ognia. Jest przywódcą stada i nie podporządkowuje się zasadom.”

Najlepszy kumpel (Best Friend)

“Każdy potrzebuje przyjaciela, dobrego kumpla, przy którym można się wygadać, zawsze chętnego posłuchać o ostatnich porażkach. Jest porządny, przyjazny i odpowiedzialny. Najlepszy przyjaciel, na którego można liczyć w szczęściu i w potrzebie. Świetnie się sprawdza w krytycznych chwilach. Gdy inni panikują, jego spokój często pozwala opanować sytuację. Znajduje rozwiązanie, wynegocjowuje pokój, pośredniczy między wrogimi stronami. Ludzie instynktownie darzą go zaufaniem, a on nigdy nie zawodzi.”

Czarus (Charmer)

“Poznajcie Czarusia. Lśniący, ulizany, pełen uroku i powabu. Aż promieniuje charyzmą i otacza swoich towarzyszy aurą śmiechu i radości. Zawsze dowcipny, często niezdolnie uparty, równie często nieodpowiedzialny. Wszędzie zdobywa towarzystwo i przyjaciół, wszystkich oczarowując swoim ego. Ale kiedy sprawy pójdą źle, on pewnie też sobie pójdzie.”

Zagubiony (Lost Soul)

“Mężczyzna po ciężkich doświadczeniach, pełen gniewu i rozgoryczenia, idzie przez życie z ciężkim sercem i zranioną duszą. Jest postacią tragiczną, intrygującą i skrytą. Nigdy nie przystosował się do społeczeństwa. Przeżył jakąś potworną, fizyczną lub psychiczną traumę, której sekret nosi w sobie. Otacza go atmosfera tajemnicy i samotności. Dokądkolwiek by nie poszedł, nie pozbędzie się trapiącego go bólu. Mężczyzna po przejściach, który pragnie miłości i akceptacji, ale nie umie znaleźć klucza do szczęścia.”

Profesor (Professor)

“Masz jakąś tajemnicę do rozwiązania? Nie umiesz sobie poradzić z zeznaniem podatkowym? Profesor zna odpowiedź na wszystko. Gruntownie zbada każdy aspekt sprawy. Jest logiczny, spokojny i wiarygodny. Żadnego pośpiechu i pochopnych decyzji. Jeśli podejmie zobowiązanie, będzie się go niezłomnie trzymać, ale zrealizuje to w swoim tempie, po dokładnym rozeznaniu w faktach. Żadna potrzeba nie jest tak pilna, żeby nie przeanalizować sprawy z każdego punktu widzenia.”

Awanturnik (Swashbuckler)

“Awanturnik ciągle żyje w drodze. Jego motto: “Akcja, akcja i jeszcze raz akcja”. Jest sprawny fizycznie, odważny i barwny. Da sobie radę z wspinaczką na niebezpieczną skałę, znajdzie jakiś sposób, by uratować sytuację. Uwielbia zaznaczyć swój wkład w każde przedsięwzięcie, więc wybiera najbardziej efektywne i szybkie sposoby realizacji celu. Nie nadaje się do pracy za biurkiem ani do długotrwałych związków. Jest kreatywny i pełen emocji, wciąż żyje myślą o kolejnej przygodzie. Ale jeśli rozpali się jego wyobraźnię obietnicami skarbów i romansów, natychmiast przyłączy się do drużyny i w każdym zadaniu okaże się cennym nabytkiem.”

Wojownik (Warrior)

“Mroczny, niebezpieczny mężczyzna, dla którego najważniejsza jest sprawiedliwość. Jest zdystansowany wobec ludzi, opanowany i zdeterminowany. Stawia ludziom wysokie standardy i biada temu, kto im nie sprosta. Sobie zresztą też. Świat postrzega w biało-czarnych barwach, dobra i zła. Nie akceptuje odcieni szarości. Jego zdaniem, to tylko wymówki. Czyni się sędzią, a w razie potrzeby i katem. Wojownik wierzy, że zła nie można zostawić bez kary. Nie zostawia złoczyńców w spokoju, więc wiecznie wpada w kłopoty. W pogoni za sprawiedliwością może trafić w ciemne zaułki i boczne uliczki, ale nie jest w stanie odłożyć ostrza honoru. Będzie walczyć ze złem póki nie zwycięży lub nie zginie.”

ŻEŃSKIE

Szefowa (Boss)

“Szefowa obejmuje dowodzenie i ogarnia sytuację, zanim większość pozostałych ruszy się z fotela. To silna, twarda kobieta, która osiąga swoje cele bez względu na przeszkody. Nie przejmuje się przy tym, czy kogoś urazi albo nadeptnie komuś na odcisk. Jej cele i priorytety są ważniejsze niż czyjeś zranione uczucia. Jest głośna, pomysłowa i przekonująca. Dla Szefowej liczy się tylko wygrana. Aby osiągnąć swój cel, potrafi być wyrachowana. Może mijać się z prawdą i nie wzdraga się przed manipulacją, byle sprawy obrócić na swoją korzyść. Nie widzi w tym nic złego. Wszystko jest dobre, co przybliży ją do mety.”

Kusicielka (Seductress)

“Kusicielka ma niesamowity wpływ na innych, hipnotyzując swym urokiem i wdziękami. Jest tajemniczą, zwodniczą manipulatką. Nie bierze jeńców, nie jest naiwna i w każdym związku to ona jest górą. Jest urodzoną uwodzicielką. Buduje światy fantazji, w których mężczyźni czują się dzięki niej silniejsi i atrakcyjniejsi, bo celowo kreuje taką iluzję. Może mieć konkretny cel w uwiedzeniu danego mężczyzny, ale może sięgnąć po swój urok gdy tylko zechce, nawet jeśli nie potrzebuje niczego specjalnego. Uwodzenie przychodzi jej tak naturalnie jak oddychanie.”

Chłopczyca

“Chłopczyca to cwaniara. Czasem za ciętym dowcipem ukrywa brak pewności siebie i nie docenia swoich największych zalet, ale jest dzielną, wesołą i najwierniejszą przyjaciółką. Podchodzi do świata z uśmiechem i dobrym słowem, wszystkich zna i wszystkich lubi, a świat lubi ją wzajemnie. Jak na bohaterkę, stoi nisko w hierarchii. Ludzie darzą ją sympatią, widzą w niej każdą kobietę. Nawet wobec przeciwności losu nie poddaje się i nie rezygnuje. Wszyscy znajomi ją kochają – nie mogą się temu oprzeć. Czytelnicy i widzowie mają nadzieję, że czeka ją szczęśliwe zakończenie.”

Wolny duch (Free Spirit)

“Wolny duch płynie przez życie jako osoba szczerą, rozrywkową i pełną energii. Może dać się znajomym we znaki, ale na swój indywidualny sposób sprawia, że jej obecność jest tego warta. Nikt nie umie długo się na nią gniewać. Wszystkich dokoła rozbraja swoim urokiem. Ma emocjonalną naturę, więc często wpada w kłopoty i trzeba ją z nich wyciągać. Na szczęście, ktoś taki zwykle znajduje się w pobliżu. A jeśli nie, to na swój szalony sposób znajdzie wyjście z sytuacji. Zawsze spada na cztery łapy, gotowa na kolejną przygodę.”

Wiotka lilia (Waif)

“Wiotka lilia emanuje dziecięcą niewinnością, budzącą troskę wrażliwością. Jest naiwna i nieodgadniona, ale wytrwała. Każdy ma ochotę spieszyć jej na pomoc, ale ona potrafi zaskoczyć ogromem wewnętrznej siły i wytrzymałości. Jej delikatny dotyk i rozmarzone spojrzenie porusza jakieś wrażliwe miejsce w głębi naszej duszy. Jest kobietą o eterycznej naturze, nawet jeśli to skrywa pod makijażem, spandexem i lakierem do włosów. Ze względu na tę kruchość może być dla kogoś łatwym łupem. Jakoś tak się zdarza, że ciągle

znajduje się między młotem a kowadłem. Ale nie można jej nie doceniać. Do każdej trudnej sytuacji dostosowuje się bez narzekań. Nie podejmuje walki, ale wytrwale stawia czoła trudnościom dopóki ktoś jej nie wyratuje.”

Pani bibliotekarka (Librarian)

“Każda rzecz ma swoje miejsce i jest na swoim miejscu. Pani bibliotekarce nie zawsze udaje się osiągać ten ideał, ale do niego dąży. Jest inteligentna, porządna i sumienna, ceni sobie intelekt bardziej niż fizyczność. Lubi klasyfikować i kategoryzować, co pomaga jej patrzeć na życie jak na wyzwanie intelektualne. Pani bibliotekarka ubiera się skromnie, nie epatuje seksualnością. Żyje własnymi myślami. Często uważa, że tylko ona zna właściwą odpowiedź. I na ogół ma rację, ale potrafi uparcie ignorować cudze opinie. Po rozważeniu dostępnych opcji, wybiera drogę, która najlepiej jej odpowiada. Gdy już wybierze, co zrobić, radzi sobie dobrze.”

Aktywistka (Crusader)

“Aktywistka wkracza gotowa do akcji. Jest bohaterką w pełnym tego słowa znaczeniu – podejmuje czyny godne chwały. Jest pewna siebie, wytrwała i nieustępliwa. Wiadomo, kto stoi po której stronie, a ona nie wycofuje się bez walki. Na świecie źle się dzieje i to właśnie ona próbuje go naprawić. Wydaje jej się, że jeśli nie ona, nikt inny tego nie zrobi. A przynajmniej nie zrobi tego jak należy. Aktywistka jest prawdziwą wojowniczką. Nie próbuje jej uspokoić czy odwrócić jej uwagę zaproszeniem na piknik. Ona prze prosto przed siebie, skupiona na swojej sprawie. Jeśli natrafi na ścianę, przejdzie górą, bokiem albo dołem. Rezygnacja nie wchodzi w grę.”

Opiekunka (Nurturer)

“Opiekunka troszczy się o wszystkich dookoła. Pilnuje, żeby wszyscy jej bliscy byli szczęśliwi i zadowoleni. Dopiero wtedy może zrobić sobie przerwę albo pomyśleć o sobie. Zdrowy rozsądek i sprawne ręce czynią z niej idealną matkę, towarzyszkę i przyjaciółkę. Zachowuje się spokojnie, cierpliwie i kompetentnie, co zawsze niesie otuchę znękanym i cierpiącym. Jest wspaniałą słuchaczką, nawet jeśli ktoś mówi jej to samo po raz dziesiąty. W czasach, w których wszyscy są w ciągłym pośpiechu, ta kobieta wie, jak ważne jest znalezienie chwili na rzeczy najważniejsze. Nie zaprzęta sobie zbytnio głowy drobiazgami, skupia się na tym, co się naprawdę liczy. Ludzie lubią przebywać w jej towarzystwie. Jest świetną mediatorką w trudnych sprawach. W chwilach kryzysu ludzie polegają na jej doświadczeniu i opanowaniu. Jest jak klej, który scala wszystkich razem w każdej sytuacji. I bardzo to lubi. Chce być ważna i niezbędna w życiu osób, które kocha.”

Czarne Charaktery

Poniższe opisy to cytaty (w naszym tłumaczeniu) z rozdziałów “The eight VILLAIN archetypes” oraz “The eight VILLAINESS archetypes” z książki *Fallen Heroes: Sixteen Villain Archetypes* (Cowden 2011).

MĘSKIE

Tyran (Tyrant)

“Bezlitosny despota łaknący władzy za wszelką cenę. Bezwzględnie zagarnia wszystko na swojej drodze, miażdżąc wrogów pod stopami. Ludzie to dla niego tylko pionki, a on trzyma w ręku wszystkie ważne figury. Dobrze się zastanów, nim wejdiesz mu w drogę – zniszczy cię bez chwili wahania.”

Wydzieńczony (Bastard)

“Wydzieńczony syn pałający wściekłością. Nie dostał tego, czego chciał, więc odgrywa się za to na innych. Jego postęпки często są na pokaz – chce celowo prowokować. Dumnie rozgłasza swoje awanturnicze poczynania. Nie daj się zwieść jego chłopięcej manierze – jest w nim czysta nienawiść.”

Diabeł (Devil)

“Czarujący potwór, który wymierza ludziom los, na jaki jego zdaniem zasługują. Dzięki osobistej charyzmie umie sprowadzić swoje ofiary na drogę upadku. Doskonale wykorzystuje talent do wyszukiwania u innych moralnej słabości. Nie słuchaj jego słodkich słów – bo zwiedzie cię na zatracenie.”

Zdrajca (Traitor)

“Podwójny agent, który zdradza tych, co najbardziej mu zaufali. Ma dla przyjaciół zawsze ciepły uśmiech i pocieszającą rozmowę, ale po kryjomu szykuje im zgubę. Nie odwracaj się do niego plecami – on chce ci zaszkodzić.”

Geniusz zbrodni (Evil Genius)

“Zimny, okrutny umysł, który uwielbia popisywać się wyższością intelektualną. Ludzi mniej inteligentnych darzy pogardą, a właściwie tylko takich widzi wokół siebie. Specjalizuje się w wymyślnych zagadkach i eksperymentach. Nie graj na jego zasadach – zawsze ustawi grę na swoją korzyść.”

Wyrzutek (Outcast)

“Osamotniony wyrzutek, który desperacko pragnie akceptacji. Jest sponiewierany przez życie i nieskory do przebaczenia. Został odtrącony i zazwyczaj były ku temu powody. Nie lituj się nad nim – on nad tobą się nie zlituje.”

Sadysta (Sadist)

“Krwiożerczy drapieżca lubuje się w okrucieństwie dla samego okrucieństwa. Przemoc fizyczna i psychiczna to dla niego rozrywka, w którą angażuje się z pasją i pomysłowością. Uciekaj na jego widok – on z radością wyrwałby ci serce.”

Terrorysta (Terrorist)

“Mroczny rycerz, służący wypaczonemu pojęciu honoru. Niezlomnie wierzy w słuszność swojej sprawy i osądza wszystkich według surowego kodeksu. Dla niego cel zawsze uświęca środki, nie zwraca najmniejszej uwagi na popolitą moralność. Nie liczy na jego poczucie sprawiedliwości – rozumie je całkiem inaczej niż ty.”

ŻEŃSKIE

Suka (Bitch)

“Bezwzględna despotka – kłamie, zdradza i kradnie, byle dostać się na szczyt. Na drodze jej kariery zostało mnóstwo ludzi, którym kiedyś podłożyła nogę. Nie przejmuje się losem otaczających ją peonów, liczy się tylko realizacja jej marzeń. Nie liczy na jej pomoc – pomaga tylko sobie samej.”

Czarna wdowa (Black widow)

“Jak zwodnicza syrena, zwabia ofiary w swoją sieć. Obierze za cel każdego, kto może jej dać to, czego chce – a chce niemało! Potrafi przy tym tak omotać ofiarę, że ofiara pragnie być oszukiwana. Jest doświadczoną uwodzicielką i skutecznie używa swoich wdzięków. Nie daj wiary jej słowom o miłości – to wszystko kłamstwa.”

Zdrajczyni (Backstabber)

“Dwulicowa przyjaciółka, która z upodobaniem wystawia innych do wiatru. Potrafi miło się uśmiechać, by wyłudzić od kogoś sekrety, które potem obróci na swoją korzyść. Udziela na pozór przydatnych rad, z których lepiej nie korzystać. Nie ufaj jej – zawsze cię zdradzi.”

Wariatka (Lunatic)

“Niezrównoważona psychicznie, wciąga innych do swojego chorego świata. Jej zachowanie nie trzyma się kupy, ale według niej to z resztą świata coś jest nie w porządku. Nie próbuj zrozumieć logiki jej myślenia – to nie do ogarnięcia rozumem.”

Pasożytka (Parasite)

“Jak trujący bluszcz, czepia się kogoś dla własnej wygody. Przymknie oko na każdą potworność, byle ona sama była bezpieczna. Uważa się za ofiarę, która nie miała wyboru, a za swoje zbrodnie obwinia innych. Nie myśl, że okaże ci łaskę – nie kiwnie palcem, by ratować kogokolwiek oprócz siebie.”

Intrygantka (Schemer)

“Autorka złowrogich intryg, knująca przeciwko innym. Bawi się ludzkim życiem jak kot z myszą. Lubuje się w misternych planach i pułapkach, których ofiarą padają nieostrożni. Uważaj na jej knowania – nie życzy ci dobrze.”

Fanatyczna (Fanatic)

“Nieznająca kompromisów ekstremistka, która czyni zło w imię dobra. Swoje postęпки uzasadnia intencjami i nie zwraca uwagi na przypadkowe ofiary. Kto nie jest z nią, jest przeciwko niej, więc staje się celem. Nie próbuj przekonać jej, że postępuje źle - ona głęboko wierzy, że to ty myślisz źle.”

Matriarchini (Matriarch)

“Toksyczna matrona, która gnębi swoich bliskich. Ona zawsze wie lepiej i zrobi co tylko się da, by kontrolować życie swego otoczenia - oczywiście dla ich własnego dobra. Usprawiedliwia i podsycy negatywne strony swoich milusińskich, bo nie widzi w nich najmniejszej skazy, dopóki posłusznie wypełniają jej nakazy. Nie daj się wciągnąć w jej rodzinne gniazdo - już stamtąd nie wyjdiesz.”